

Oclji di pulji

Spiru, un ficior di doisprâdzatsi di-anj, nidzea cathi veârâ, dicâra s-bitisea sculia, la papu-su Nisa, tu munti. Hoara, iu bâna papu-su irra ashtiratâ pi-unâ dzeanâ di munti, namisa di pâduri di fadz. Un râlu cura ca zuru namisa di hoarâ sh-cathi tahina u s-videai muljâr mardzina di-râlu cum bâtea stranjli cu maljiu ta s-li spealâ. Papu Nisa shidea la mardzina di hoarâ tu-unâ casâ cu ploaci roshi datâ cu-azvestri albâ. Thimelju-ali casi irra fapt dit shcâmbâ di munti sh-dit uborù puteai s-vedz cutaru di oi-al papu ashtiratù tish-analt pi dzeana di munti. Papu avea adunatâ vârâ tsintsi suti di oi sh-avea faptâ sh-unâ câlivâ dip ninga cutarù, iu-shidea veara ta s-mutreascâ oili.

Spiru, mizi ashtihta s-yinâ veara ta si s-alinâ la cutar, sâ sta cu papu-su. Cathi searâ, dupu tsi bitisea lucuru cu oili, papu Nisa fâtsea un foc njic cu dedzili uscati tsi li-aduna Spiru dit pâduri sh-bâga lapti ta s-hearbâ. Ti Spiru, nu-avea ma nostimâ mâcari ca laptili dinjicatù. Papu avea un sanù mari di cingù, tsi lj-u-umplea-al Spiru pânâ di budzâ dicâra dinjica pânea; shidea dolji avigâra di focù sh-cânda nu s-fânâtea dot ni di lapti yiert dinjicat, ni di mushuteatsa locui di-avigâra di cutarù.

Dicâra s-tunica, s-tindea dolji tu câlivâ sh-papu-âlj dzâtsea isturii dit bana tsi u-avea târcutâ, nu mash nâs, ama sh-pâpânjli-a lui. Spiru nu s-fânâtea dot di isturiili tsi li-dzâtsea papu sh-asculta, asculta pânâ lu-acâtsa somu. Câti vloarâ papu bâtea fluiara sh-cânta cântitsi veclj, tsi li-avea nvitsatâ sh-nâs di la pâpânjli-a lui. Spiru ânvitsâ sh-el s-batâ fluiara sh-mult s-hârâsea papu când lu-videa Spiru cât easti dârut ti isturia, ti cântitsili sh-adhetsili-a pâpânjlor.

Tu-unâ dzuâ, cât-avea apiritâ soarili, papu lu-dishiptâ dit somù sh-âlj dzâsi:

-Spiru, ficioru a-papu, ljia unâ mulari s-dipunj tu-hoarâ. Mumâ-ta u si-ts da niscânti lucrî tsi-nj lipsescu ta s-li-aduts n-culea; ljia unâ cârlibani cu tini s-ti-afireshti cashti cum di ts-iasi vârâ prici-n cali sh-ljia sh-unâ fluiarâ s-u ai soatsâ, cashti-cum di tsi si murzuiashti calea. Când s-ti tori, s-trets sh-pi la lalu-tu Thanasi, câ-ari vârâ yingjits câpri, s-li-aduts n-culea.

Di la cutarù pânâ tu hoarâ, s-irra cali di vârâ doau sâhâts.

Calea avea multi shutsâturi sh-ma mult târtsea pit pâdurili di fadz; ti dipunari, nu irra dip lishor, ama mularea nu-avea ananghi; u-shtea cathi keatrâ sh-

cathi shutsâturâ di-cali. Târcurâ vââ dau sâhâts sh-un cirec di-oarâ, pânâ s-agiungâ la mardzina di-hoarâ. Cum s-aprukia di casa papu-sui, al Spiru-âlj vini unâ njiurizmâ di pitâ, câ-acâtsâ s-lj-alasâ gura apâ. "Ehee, mindui Spiru, muma Catrina ari bâgatâ kirkelu di-coatsi pitâ. Nitsi nu intrâ Spiru tu-ubor câ muma lj-ishâ-n cali sh-dzâsi:

-Cuu, ficioru-ali mumi, a's-ti bashi muma. Aidi câ vâhi esht agiun. Ia, stâ atsia tu-aumbrâ s-ts-ducâ muma niheam di pitâ.

Muma avea faptâ pita di cashù sh-curcubetâ tamam cum lj-arâsea-al Spiru. Ninti sâ sta-padi, Spiru neasi la pihadi, scoasi un cuvâ di-apâ, biu niheamâ, sh-arucâ niheamâ apâ pi fatsâ, sh-dapoia lu-dusi cuvâlu câtâ mulari ta s-bea sh-nâsâ.

Spiru lo di shidzu pi-unâ shcâmbâ sh-muma vini di-ashtirâ unâ misali dinintea lui; adusi pita sh-dapoia shidzu sh-nâsâ ninga Spiru.

-Aidi, mâcâ ficioru-ali mumi, mâcâ s-ti fânâteshti, dzâsi muma, sh-lo un codur di pitâ-ntru mânâ sh-lj-u teasi

Muma Catrina lu-mutrea Spiru tish cânda irra suflitu sh-lunjina-ljei; u-durea inima di-ahântâ vreari tsi-avea ti aist ficior; Spiru irra protu nipot di partea hilji-su sh-lu acriscu di njic, câ dolji pârints irra mult acâtsats cu lucru diparti di casâ.

Spiru acâtsâ s-mâ câ ayunjusit câ dearihina irra agiun; cum mâca u-ntribâ mumâ-sa:

-Mumâ, di iu shtelai tini când o s-inu, di u-bâgash kirkelu di s-featsi pita tamam tsi agiumsh mini!?

-Uh, curbani muma, dzâsi nâsâ, sh-cânda nu s-fânâtea s-lu veadâ nipot-su cum mâca pita. Ti vidzu muma anda loash calea s-dipunj câtâ hoarâ; ti videa muma cum ti dipuna mularea, tutâ calea di-aco di-ndzeanâ.

Spiru u-mutri ca ciudusit sh-câpsi s-mâcâ; s-i sculâ-ntroarâ, neasi namisa di-ubor sh-mutri câtâ dzeana di munti, iu irra ashtirat cutaru-al papu Nisa. Cutaru s-videa, câliva s-videa, ama calea nu s-videa ici, câ irra mult

shutsâtâ, sh-ma mult târtsea pit pâduri; mutri câtâ muma sh-dzâsi ca ciudusit:

-Tsi soi dzâts ashe, s-ciudusea elù, sh-nâpoi shidzu ninga mumâ-sa sh-lo di biu niheamâ apâ.

-Uh, s-tsi facâ muma, dzâ si nâsâ, ti vidzu muma cu oclji-a puljui. Aidi tora s-tsâ da muma lucri tsi lipsescù ti cutar sh-cum zbura, muma s-i sculâ di-intrân casâ.

Spiru arâmasi ca cictâsit. “Mârata mumâ, acâtsâ si-lj fugâ mintea tora tu-ausheatic” mindui nâs; nitsi nu sh-u bitisi minduiarea câ ishâ muma dit casâ cu dau trasti-mplini di lucri sh-li-ncârcâ pi mulari.

-Ficioru-ali mumi, gri nâsâ, du-li aisti lucri-a papu-tu; si-ts da muma sh-un trastù di pitâ, unâ cârvealji di pâni sh-dau gârundz di cashù s-vâ-agiungâ pânâ di stâmânâ.

-Mumâ, tsi soi di pulju ai tini di vedz cu oclji-a lui? u-ntribâ Spiru castilea ta s-veadâ câ tsi va s-dzâcâ.

-Uh, s-tsi facâ muma, dzâsi nâsâ sh-vini di shidzu ninga Spiru; a’s-ti scarkinâ muma niheamâ. Spiru s-teasi tu iarbâ sh-lu bâgâ capu tu poala-a mumâ-sai tish ca atumtsea când irra ficiuric di trei anj; sh-adusi aminti cum, totâna când muma vrea s-lu bagâ tu somù, lu-scârkina pi capu sh-acâtsa si-lj dzâcâ vârù pirmith.

-Când mi-amintai mini, acâtsâ sâ zburascâ muma, sh-cum zbura sh-u târtsea mâna pit peru-a Spiru sh-dapoia lj-u scârkina capu, tati a-melù Yioriea dunjiartu, cât u-avea bitisitâ aistâ casâ. Dupu trei dzâli, dicâra mi-amintai, vinirâ treili miri di mi ghivâsirâ; dzâsirâ tsi dzâsirâ sh-fudzirâ. Tahinârili vini dada s-mi ljia dit sârmânitsâ s-mi bagâ la sinù, sh-tsi si-lj veadâ oclji: un pulj njic shidea pi sârmânitsâ, tish la capu-a njelù; puljiu mi mutrea tish cânda mi vigljia s-nu plângu.

-Aist pirmith nu nj-u lu-ai spusâ, dzâsi Spiru sh-zdicljisi oclji pi giunitati.

-Em, aistâ isturii tsi u-dzâc tora nu easti pirmith, dzâsi muma sh-kinduri niheamâ dit scârkinari. Azâ, ficioru-ali mumi, tini umplush doisprâdzatsi di-anj sh-cum zbura, s-aplicâ niheamâ sh-lu bâshe tu-frâmți. Azâ di tahina când ti pitârcu papu-tu, irrai ninga ficiuric, ama astarâ când u s-ti-alinj nâpoi la cutar, va s-esht bârbat, dzâsi muma sh-acâtsâ nâpoi s-lu scarkinâ pi cap.

Spiru, nu para li-bâgâ tu corù zboarâli-ali mumi sh-gri cu-unâ boatsi ca diznjirdatâ:

-Sh-dapoia tsi s-featsi cu puljiu?

-Dada meu anda s-aprukiâ di sârmânitsâ, puljiu s-i shutsâ câtâ nâsâ, sh-u mutri tish-ntr-oclj; nitsi dada nitsi puljiu nu s-minarâ ici ti vâr cirec di-oarâ sh-tut s-mutrea-ntr-oclj un di-alant.

-Dada tau irra muma meu ma mari? ntribâ Spiru sh-nâpoi zdicljisi ocly pi giunitati.

-Dada meu, Yianula, irra strâ-muma tau sh-tati a-njel, Yioryia, irra strâpupu-a tâlù.

-Sh-dapoia? ntribâ Spiru sh-cljisi nâpoi ocly.

-Dapoia, cashti cum âlj vini-ali dadi, câ lo un trastù tsi irra spindzuratù di sârmânitsâ, lj-u bâgâ-a puljiui-n capu di lu acâtsâ tu trastu, sh-lu bâgâ tu sinduki. "Astarâ, când u si s-toarâ Yioryia di la oi, va s-lj-u spun puljiu" dzâsi dada tu mintea ljei; dapoia, mi lo mini sh-mi bâgâ la sinù, ama mintea lj-irra la-atsel pulj sh-tut videa ocly-a puljiui cum u-mutrea.

Nitsi nu târcu disâ di sâhati, câ dada mi bâgâ nâpoi tu sârmânitsâ sh-neasi la sinduki s-veadâ puljiu; lu lo puljiu dit trastù sh-cum lu tsânea-ntru-mânj, puljiu mutrea-ntr-ocly ali dadi tish cânda irra vâr omu. Dada si-aspârâ sh-ishâ irrushi tu-ubor di lu-silighi puljiu. Puljiu azbuirâ sh-kinduri pi citia-li casi; mutri niheamâ di-avigâra, mutri nâpoi câtâ dada sh-dapoia acâtsâ s-da aripili sh-azbuirâ câtâ dzenili di munti.

Dada lu-mutri puljiu niheamâ di oarâ cum s-anâltsa sh-dzâsi tu minti "ciudii aist puljiù cum agiumsi tish-n casâ pi sârmânitsâ" sh-cum minduia, u-târcurâ hiri-hiri dit capù pân-tu cicioari; âlj-vini niheamâ ca milii sh-mintea cânda lji s-anvârtea cu tut cu ubor, cu tut cu casâ; "cuu, cuu, tsi s-fatsi ashâ " acâtsâ dada s-aurâ tu-ubor; "cuu, tsi-nj vedù ocly-ashâ!" sh-mizi, mizi intrâ-n casâ di s-arucuti tu-cârvati; cljisi ocly sh-dzâsi cu boatsea aplicatâ "Dumidzale, nacâ nj-u loash mintea!"; acâtsâ s-facâ cârutsea sh-cânda lj-irra fricâ s-zdicljidâ ocly; mintea lji s-i limpidzâ, ma ti ciudii, cum shidea cu ocly-cljish, dada acâtsâ s-veadâ locurli tsi li-shtea di-anda njicâ, tish cânda azbuirâ disuprâ di-eali; videa cipili di ponj tsi s-tindea câtâ tserù, tish cânda eara agiuni di lunjinâ; citiili di casi anviliti cu cirnjidâ roshi; râlu tsi cura dit munti

sh-vinea ayunjiusit câta hoarâ, ca vârâ nâpârticâ avinatâ di vilturi; oahtili nilivoasi, tsi tindea bratsâ verdz câta poalili kiutârôasi di munts, tish cânda vrea s-arâkeascâ niheam di-aumbrâ, s-nu s-pirpileascâ di dip tu dâgoarea soarrui; cupiili di oi, tsi pâshtea ca ayunjiusiti sh-cânda nu s-fânâtea dot di dultseamea veardi di iarbâ; cutarili tsi adâsta oili si s-toarâ, câ li s-avea murzuitâ di ahântâ sâhii; mulâri tsi shidea tu-aumbrâ sh-cânda arumiga isturii adunati di pit câljiurli imnati di cârvânari; dapoia, ti harauûa-ljei, lu-videa papu-ndâpurat di un fag analtu, cum bâtea fluiara.

“Cuu, tsi mushuteatsâ ânj-vedù oclji”, dzâsi muma; zboarâli cânda u-dishtiptarâ dit-yis sh-zdicljisi oclji; shutsâ capu câta sârmânitsâ sh-mi vidzu mini cum durnjam rihati sh-dzâsi “ tsi mushatù-yis ânj-vidzurâ oclji”; nâpoi s-arucuti tu cârvati; cljisi oclji sh-ti ciudii, lu-videa nâpoi papu cum shidea tu-aumbrâ sh-bâtea fluiara; zdicljisi oclji-ntroarâ sh-videa câ easti-n casâ arucutitâ tu cârvati; s-i sculâ irrushi sh-neasi di shidzu pi scamù ninga sârmânitsâ. Tora shtea câ nu irra tu somù; cljisi nâpoi oclji, ama tut atsea videa: papu cum shidea tu-aumbrâ. Dapoia, acâtsâ s-veadâ oili cum pâshtea tish cânda azbuira disuprâ di eali. “Tsi ciudii s-fatsi” mindui muma sh-frâmtea lji si-umplu di kicuti di sâdoari...

Niheam câti niheamâ, acâtsâ s-adukeascâ câ tsi videa anda tsinea oclji cljish, nu irra vâr-yis ama ira dearihina; dada videa tsi videa sh-puljiu, iutsido iu azbuira; videa cu-ocljii a-puljiui. Aist pulji, mindui nâsâ, lu-adusirâ mirili; mutri di-avigâra ca-lâhtârsitâ, dzinucljâ sh-featsi cârutsea di trei ori. “Nu easti ti spuneari” mindui nâsâ; “u s-dzâcâ dunjiauûa câ-nj fudzi mintea” Dapoia cljisi oclji sh-vidzu uboru-ali casi; “s-turâ puljiu” mindui dada sh-ishe tu-ubor. Dearihina, puljiu shidea pi citia li-casi. Dada lu-mutri, teasi mânjli sh-dzâsi: “aidi, dipunâ, nu ti-aspari; aistâ easti sh-casa tau! Puljiu tish cânda li-akicâsi zboarâli sh-azbuirâ di kinduri tu palmili-ali dadi; u-mutrea dada tish cânda vrea sâ zburascâ cu nâsâ. Dada lu-dusi puljiu-n casâ sh-lu bâgâ pi sârmânitsâ, cânda s-mi veaglji mini. Trâtsea anjli un câti un, ma dada nu spusi a-vârnu ti pulj; nitsi a-papu nu-lji spusi, câ pistupsea, câ aistù puljiù, lu-adusirâ mirili mash ti nâsâ. Anda vinea vârù oaspi, dada lu-bâga puljiu tu sinduki. Ti ciudii, iutsido iu mi bâga dada tu somù, puljiu vinea di shidea la capu-amel; anda nidzea dada pâzari i la vârâ soi, uspetsù, dada-cljidea niheamâ oclji sh-mi videa mini di hiu, ama nu hiu ghini; anda vrea s-veadâ cum easti papu-aco tu tiputa cu oili, lu-silighea puljiu, sh-li videa dada tuti cu oclji-a puljiui. Dzua tsi umplui mini doisprâdzatsi di-anj, ca tini azâ, sh-lu-

bâshâ nâpoi tu frâmti pi Spiru, dada mi lo dip-aua sumù aist ouarbur, acâtsâ s-mi scarkinâ pi cap, sh-ânj dzâsi:

-Feata-li mumi, azâ umplush doisprâdzatsi di-anj. Dzua tsi ti fâtsesh tini, vinirâ mirili, nj-adusirâ un puljiù sh-lu-alâsarâ pi sârmânitsâ s-ti veagljî.

-Dado, dzâsh mini, dip ca tini tora, aist pârmith nu nj-u lu-ai dzâsâ pânâ tora. Dada mi scârkina shi-nj spusi tutâ isturia-a puljiui, cum ts-u dzâsh sh-mini-atsâia. Mini nu pistupseam ici, ma dada dzâsi:

-Vini oara, feata-li dadi, s-ts-u lu-trec puljiu atsâia sh-dapoia u s-lu trets sh-tini la protu nipotu a tâlù când s-umplâ doisprâdzatsi di-anj.

Spiru s-i sculâ-n crushù, u-mutri mumâ-sa sh-dzâsi:

-Mumâ nitsi mini nu pistupsescù! Cum di nu lu-vidzui mini vârhoarâ aist pulj?

-Dip ashâ u-ntrâbai sh-mini dada: "iu easti aist pulj di nu lu-vidzui vârhoarâ? Aist pulj dzâsi muma, cu boatsea ma aplicatâ sh-mutrinda di-avigâra s-nu avdâ vârù, alants oaminj nu pot s-lu-veadâ; mash atsel omù tsi lu-aleapsirâ mirili s-lj-u da puljiu, mash atsel poati s-lu veadâ; dapoia, poati s-lu veadâ protu nipotù tsi s-amintâ tu atsea casâ când umpli doisprâdzatsi di-anj sh-tut ashâ.

-Tini lu-vidzush puljiu? ntribâ Spiru cu nipistupseari tu-oclj.

-Lu vidzui, dzâsi muma, sh-azâ u s-lu-vedz sh-tini, ama tsâni minti: s-nu u-spunj-a vârnui isturia puljui câ u s-dzâcâ dunjiauâ câ esht fudzit di minti.

Muma s-i sculâ, lu lo Spiru di mânâ, intrarâ-n casâ sh-neasirâ la sinduki.

-Tora, dzâsi muma, tini u s-zdicljidz sindukea, u s-ljei trastu sh-o s-nidzem ninga sârmânitsâ. Puljiu ti shtii tini dit atsea dzuûâ când ti-fitsesh. Tini u s-lu spindzuri trastu di sârmânitsâ sh-u s-dzâts di trei ori:

Aidi, ai pi sârmânitsâ

Si-ts dau apâ, si-ts dau sâmitsâ

Sh-tini si-nj dai oclji di pulj.

Spiru featsi cum-âlj dzâsi mumâ-sa sh-cum dzâtsea atseali zboarâ, puljiu ishe dit trastu sh-imnâ pi sârmânitsâ.

Spiru acâtsâ si-sh freacâ oclji di nispistupseari sh-arâmasi nmârmurisit; puljiu, s-i shutsâ câtâ Spiru sh-lu mutri tish ntr-ocljî vâru cirecù di oarâ, tish cânda ira vâromù. Spiru nu s-aspârâ; lu lo puljiu ntru-mânj sh-ishe nafoarâ tu-ubor; âlj-deadi apâ shi sâmitsâ sh-dapoia lu-silighi. Puljiu-azbuirâ sh-kinduri pi citia-li casi sh-mutrea di-avigâra.

Spiru, cljisi oclji sh-acâtsâ s-veadâ casili di-avigâra tish cânda shidea nâs pi citia-li casi; di nipistupseari câ tsi videa, acâtsâ di-sh frica oclji, ma tutù atsa videa. Inima acâtsâ si-lj batâ vârtos, dip cânda vrea s-lj-iasâ nafoarâ dit keptù s-gioacâ tu-ubor di harauûâ; lji s-i dusi mintea la papu-su sh-minduia câtâ harauûâ u s-avea papu-su ma sâ shtea ti aistâ thamâ. Dupâ niheam di oarâ, Spiru mutri nâpoi câtâ citia-li casi ama puljiu nu irra aco; cljisi-ntroarâ oclji sh-acâtsâ s-veadâ cutaru di oi, câliva, oili cum pâshtea sh-papu cum shidea tu aumbrâ. Muma lu-mutrea Spiru cum shidea cu oclji cljish sh-cum lji si lunjina fatsa di harauûâ ; duki câ nipot-su videa cu oclji-a puljiui. "Tora", mindui muma, "u s-mi duc rihati pi calea tsi nj-u ashtirâ Dumidzâ" sh-intrâ n-casâ

Spiru, nu s-fânâtea dot sâ sta cu oclji cljish, s-veadâ tsi videa puljiu. Puljiu s-turâ pi citia-li casi sh-lu mutrea Spiru cum shidea tu-ubor cu oclji cljish. Spiru, zdiscljisi oclji, teasi mânjli sh-puljiu azbuirâ sh-lji s-i kinduri ntru-mânj.

Lu mutri cu ciudii niheam-di oarâ sh-dapoia lu-bâgâ tu trastu, intrâ-n casâ, sh-dzâsi:

-Mumâ, tuti tsi nji li-spusesh s-featsirâ. Tora u s-kinduresc la lali Tanasi s-ljau câprâli s-li duc la cutar. Isherâ tu-ubor sh-cum s-aprukia di mulari, muma dzâsi:

-Tora, ficioru-ali mumi, iutsido iu s-nedz, s-mutreshti ghini s-nu u kerit trastu; cashti cum di va s-esht vloarâ tu vârà ananghi, silighea-u puljiu sh-cu oclji-a lui u s-vedz câ tsi s-fatsi. Aidi fudz tora câ ia, acâtsâ s-dipunâ soarrâ.

-Mumâ, tini vedz tora tsiva ma-cljidz oclji? u-ntribâ Spiru ninti s-ncalicâ pi mulari.

-Nu veadî muma tsiva; oclji-a melj di puljiù tsi-lj târcu muma atsâia ashâ cum dzâsirâ mirili. A', fudz tora s-nu ti-amânj.

Spiru-ncâlicâ sh-lo calea s-neagâ la lal-su Tanasi, iu kinduri mash niheam di oarâ di lo câprili; lo calea câtâ cutar sh-nindzea ninti pi mulari; câprâli imna dupâ nâs, cânda shtea câ li-dutsi tu munti, iu putea s-mâcâ si s-fânâteascâ di frândzâ veardi sh-dulsi.

Târcu vârà sâhati di când u-alâsarâ hoara; calea, cu multi shutsâturi, acâtsa s-treacâ pit-unâ pâduri deasâ di fadz. Soarili ascumt pit frândzili di ponj, aruca kicuti di lunjinâ pisti locù sh-u kindisea calea cu peatitsi di-aumbri cai di cai ma ciudoasi. Spiru, când sh-când, tura capu câtâ câprâ sh-li-misura ta s-hibâ tuti yingjits. Ta si-lj treacâ oara, acâtsâ s-batâ fluiara papu-sui.

Iholu di fluiarâ u-tindea harauà-al Spiru, di la un pomù la-alant sh-dedzâli a lor s-mina tu vimtù, tish ca niscânti bratsâ di ficiori tsi cânda s-avea adunatâ n-corù ta s-gioacâ. Cât târcurâ di namisa di pâduri, câ la unâ shutsâturâ pi ninga unâ kiatrâ pândicoasâ sh-analtâ, s-videa un pomù câdzut di-amplatea pisti cali.

Pomu irra ahânt grosù sh-ncârcat di lumâki, câ nu s-videa calea di-alantâ parti-a pomui. Spiru kinduri mularea, mutri nastânga câtâ shcâmba atsea marea, mutri nandreapta, iu locu câdea tu-unâ ahundami iu s-avdza cum târtsea râlu atsel zurru câta hoarâ sh-acâtsâ si sâ scârkinâ dupu capù;

“Bo, bo, aist pomù nj-u tâlje dip calea”, mindui elù niheamâ stinurhusitù “Ciudii cum câdzu aist pomù tish tora când s-mi torù la cutar” s-ciudusea elù; cum lu-mutrea pomu, s-avdzâ unâ boatsi ahândoasâ sh-lâhtâroasa di-acâtsarâ frândzili-a pomui s-tramurâ.

Boatsea vinea di câtâ kiatra atsea marea.

-Lâi ficiorù, ma ts-u vrei bana sh-ma vrei s-trets ninti, lipseashti s-nâ dai oclji di puljiù!

Al Spiru-âlj târcurâ hiri-hiri dit cap pânâ tu cicioari, ama nu s-lâhtârsi; mutri nastânga, di câtâ iu vinea boatsea, sh-vidzu trei aumbri di oaminj cum dipuna pi ninga kiatrâ sh-heamâ câti niheamâ s-aprukia di cali.

Spiru lo cârligu-a papu-sui dit pâltari sh-ca ti ciudii duki cum inima lji s-i umplu di giunami.

-Oclji di pulj lj-am di la dada, bumbunidzâ boatsea-al Spiru; s-morù ma nu vâ dau oclji di pulj! Ma vrets loats dzatsi câprâ!

-Câprâ-avem sh-noi vârà tsintsi suti! Noi vrem oclji di puljiù, s-avdzâ nâpoi boatsea; aumbrili s-aprukiarâ sh-ma mult di-cali.

-Ma iu-hits di nu vâ vedù? gri Spiru, sh-anâłtsâ cârligu s-da, ama videa mash aumbrili cum acâtsarâ si-s tindâ avigâra di mulari. Mularea si-anâłtsâ pi dau cicioari sh-acâtsâ s-da cu cicioarili di dininti, tish cânda vrea si s-afireascâ di lâhtâroasili di aumbri.

-Noi him aumbri di furi, s-avdzâ nâpoi atsea boatsi. Papu-tu Nisa, âlj vâtâmâ nicukirliji-a noci; mash noi, aumbrili, arâmasim di nâsh. Ma s-nu nâ dai oclji di pulju, va s-ti fâtsem sh-tini aumbrâ sh-cum zbura, unâ di-aumbri si-anâłtsâ disuprâ di capu-al Spiru sh-acâtsâ s-tindâ mânjli cu deadziti lundz shi strâmbi ca tsiva lumâki uscati, câtâ nâs.

Spiru mutrea aumbra cum s-aprukia di capu-a lui sh-acâtsâ s-da cu cârligu pi nâsâ, ama aumbra nu fudzea sh-tutù s-tindea câtâ elù; al Spiru âlj vinirâ tu minti zboarâli a mumâ-sai: “fioru-ali mumi, ma s-esht vloarâ tu vârà ananghi, silighea-u puljiu sh-elù va s-ti agiutâ”.

Spiru lu-silighi puljiu-ntroarâ. Puljiu azbuirâ disuprâ di-aumbri sh-acâtsâ sâ siligheascâ dit oclji fishecuri di lunjinâ pisti eali. Aumbrili acâtsarâ s-tramurâ anda vidzurâ puljiu disuprâ cum silighea lunjina dit oclji tish pisti eali; mutrea cu nipistupseari sh-cu lâhtari cum li si tukea deadzitli, mânjli, cicioarili, un câti un; s-turarâ lâhtârsiti sh-cârtsinirâ câtâ kiatra atsea marea ama nu-apucarâ si s-ascundâ câ lunjina tsi vinea dit oclji-a puljui li-tuki di dipù

Dapoia, puljiu s-aprukiâ di pomu tsi u-cljidea calea sh-acâtsâ s-da aripili ahânt di vârtosù sh-aghonjia, câ lo di s-ashtirâ un vimtu zurù, di lu lo pomu dit cali ca vârà peanâ di gâłjinâ sh-lu-arucâ tu-ahundamea locui. Spiru-sh fricâ oclji cu nipistupseari câ tsi videa.

Aumbrili s-tukirâ tu lunjina tsi ishe dit oclji a puljui sh-calea lji s-i zdicljisi. Puljiu si-anâłtsâ disuprâ di ponjli dit pâduri sh-azbuirâ disuprâ di cali. Spiru cljisi oclji sh-acâtsâ s-veadâ calea cum s-i shutsa pit pâduri sh-cum isha câtâ unâ platei, iu soarili cânda-avea kinduritâ si s-discurmâ niheamâ, ninti s-dipunâ câtâ-ascâpitatâ.

Di la atsea platei, calea acâtsa si s-alinâ câtâ dzeana iu irra ashtiratù cutaru-al papu-su. Puljiu azbuirâ, azbuirâ câtâ dzeanâ sh-kiduri pi-un cipù di pomù tsi cânda s-avea kirutâ di fratslji-a lui, aco pit munts.

Spiru videa cutaru sh-papu-su cu oili cum s-dutsea câtâ cutarù. “Va s-agiung tamam ti-muldzeari” mindui Spiru sh-di harauùâ pârni s-batâ fluiara. Câprâli imna livendi dupâ nâs sh-mularea li-dâdea cicioarili, tish cânda vrea s-u mâcâ calea ta si s-bitiseascâ ma aghonjia.

Cum s-aprukia di cutar, puljiu dipunâ di n-dzeanâ sh-kinduri pi umiru-al Spiru; lu lo-ntru-mânj, âlj hâidipsi peanili, lu-bâshe pi cap sh-lu bâgâ tu trast; “cât s-bânedz, nu-nj va ti-arâkeascâ vâru, vloarâ putes!”, gri Spiru.

Nitsi nu bitisi zboarâli câ papu-su Nisa lj-ishe-n cali.

-Eh, Spiro, ficioru-a papu, ia, agiumsesh ghini.

Cum zbura, u-acâtsâ câpestru-ali mulari sh-lu agiutâ Spiru s-dipunâ di pi mulari.

-Eh, cum easti mumâ-ta, ntribâ papu sh-acâtsâ s-li discarcâ lucrili. Cum târcush calea? Spiru-âlj dzâsi câ târcu ghini calea sh-câ mumâ-sa irra mult ghini, ama nu gri vâru zbor ni ti pulju, ni ti-aumbrili tsi lj-isherâ-n cali. Spiru lu-vrea mult papu-su câ dukea câ bâna tu-inima lui.

Ti Spiru, papu-su irra ca-un pirmith tsi nu vrea vârhoarâ si s-bitiseascâ; ca-un iho di fluiarâ tsi ts-u umpli inima di harauùâ sh-tsi li-bagâ minduierili s-gioacâ-n cor; ca-un vimtù di veârâ tsi dipunâ dit munti s-avinâ dâgoarea soarrui s-nu ti-ardâ; ca-unâ aumbrâ di paltin tsi ts-ashtearâ s-dornj când esht curmatù di cali; papu-su irra muntili sh-pâdurili di fadz, râlu sh-iarba veardi tsi u-pâshtea oili di nu s-fânâtea dotù.

Spiru shtea câ nu va dânsescâ dotù s-nu-lj spunâ-a papu-sui tsi-avea pi suflit; “o si-lj dzâc dicâra s-mâcâm” mindui elu

Dupu tsi li-bâgarâ tuti lucrili pi-aradhâ, li-cljisirâ sh-câprâli tu cutarù.

-Aidi tora s-muldzem oili sh-dapoia o s-bâgâm ti tsinâ dzâsi papu-su Nisa. Soarili ninga s-idea pi tserù tish cânda lji s-avea murzuitâ s-dipunâ cathi dzuâ tu-ascâpitatâ sh-ninga shidea di fâtsea muabeti cu dzenili di munti.

Dupu tsi bitisirâ lucru cu oili, Spiru neasi di-adusi leami uscati ti focù.

Mâcarâ tsi mâcarâ ma nu grea ni papu-su ni Spiru tish cânda li-avea kirutâ zboarâli pit vâra pâduri di minduieri, sh-nu-afla dot calea s-iasâ nafoarâ tu-lunjinâ.

-Aidi ficioru-a papu s-ni bâgâm câ ia, acâtsarâ s-da stealili sh-mâni tahina u s-ni rushuneadzâ soarili ma s-nu lu-ashiptâm cu cafeia caldâ.

-Stâ papo ninga niheamâ câ ia tsi voi si-ts spun, mizi gri Spiru; ninti si-lj iasâ vâru zbor dit gurâ, papu-su s-aprukiâ di Spiru, lu-hâidipsi pi capù, sh-dzâsi:

-Nu lipseashti tora si-nj spunj tsiva, câ papu li-shtii tuti.

Azâ ficioru-a papu, tini dipunash tahina, la mumâ-ta tu hoarâ ficiuricù sh-ti turash aua n-dzeanâ la papu, bârbatù.

-Aidi s-ti badz mea va-zburâm sh-mâni.

Nitsi dzua di azâ nu shtiu ma Spiru-âlj dzâsi-a papu-sui isturia cu aumbriili, ama cashti cum di va lu-adun Spiru vâra dzuuâ, o s-lu-ntrebù sh-o s-vâ spun sh-avau.

Mini ahânt shtiu sh-ahânt vâ spush!

Custandin Dini Trandu, 2014, USA